

Promemoria med utkast till lagrådsremiss

Ändrad tillsyn över kreditvärderingsinstitut

kopieversion

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll.....	3
2	Lagförslag.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut	4
3	Ärendet	5
4	Ändringsförordningen.....	6
4.1	Bakgrund.....	6
4.2	Ändringsförordningens innehåll.....	7
4.2.1	Esmas befogenheter	7
4.2.2	De behöriga myndigheternas befogenheter	11
4.2.3	Övriga frågor.....	11
5	Nationell rätt.....	14
5.1	Tillsynen över kreditvärderingsinstituten.....	14
5.1.1	Behörig myndighet.....	14
5.1.2	Finansinspektionens befogenheter och möjligheter att ingripa	15
5.1.3	Utbyte av information	16
5.1.4	Uppgifter om tele- och datatrafik	17
5.1.5	Platsundersökningar	18
5.2	Verkställighet.....	20
5.3	Behov av nationella sanktioner	20
6	Förslagets konsekvenser	22
6.1	Allmänt	22
6.2	Konsekvenser för Finansinspektionen	22
6.3	Konsekvenser för Kronofogdemyndigheten	23
6.4	Konsekvenser för domstolarna.....	23
6.5	Övriga konsekvenser.....	23
7	Författningskommentar.....	24
7.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut	24
	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1060/2009 av den 16 september 2009 om kreditvärderingsinstitut.....	25
	Europaparlaments och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut.....	26

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

Den 2 juni 2010 lade Europeiska kommissionen fram ett förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut¹. Förslaget har förhandlats i rådet och med Europaparlamentet. Ett antagande förväntas ske under våren.²

Förslaget innebär i huvudsak att tillsynen över kreditvärderingsinstituten flyttas över från nationella behöriga myndigheter till en europeisk tillsynsmyndighet, Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten, Esmå (European Securities and Markets Authority). De behöriga myndigheternas befogenheter och uppgifter som rör tillsynen över kreditvärderingsinstitut ska enligt förslaget upphöra den 1 juli 2011.

I promemorian föreslås omfattande ändringar av lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut för att anpassa lagen till de föreslagna ändringarna av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut³. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2011.

¹ KOM(2010) 289 slutlig (Celex 52010PC0289).

² Lydelsen av den ändringsförordning som förväntas antas framgår av PE-CONS 70/10.

³ EUT L 302, 17.11.2009, s. 1 (Celex 32009R1060).

2 Lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut,

dels att 3–16 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 3, 4, 8, 15 och 16 §§ ska utgå,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 3 och 4 §§, samt närmast före 3 och 4 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Handräckning

3 § Finansinspektionen får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en kontroll på plats, enligt artikel 23d i förordning (EG) nr 1060/2009, ska kunna genomföras.

Vid handräckning gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Kronofogdemyndigheten ska dock inte underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras innan verkställighet sker.

Äkthetskontroll

4 § Kronofogdemyndigheten är ansvarig myndighet för äkthetskontroll av beslut enligt artikel 36d i förordning (EG) nr 1060/2009.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

3 Ärendet

Den 7 december 2009 trädde Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1060/2009 av den 16 september 2009 om kreditvärderingsinstitut⁴ i kraft. Förordningen, som finns i *bilaga 1*, är bindande i sin helhet och direkt tillämplig i Sverige. Med anledning av förordningen infördes i Sverige kompletterade bestämmelser i lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut. Enligt lagen om kreditvärderingsinstitut, som trädde i kraft den 7 september 2010, är Finansinspektionen behörig myndighet. I lagen finns det bestämmelser om Finansinspektionens befogenheter och möjligheter att ingripa, liksom om Finansinspektionens samarbete med andra behöriga myndigheter inom Europeiska unionen. Det finns för närvarande inga registrerade kreditvärderingsinstitut med säte i Sverige.

Den 2 juni 2010 lade Europeiska kommissionen fram ett förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut⁵ (nedan ändringsförordningen). Ändringsförordningen innebär i huvudsak att tillsynen över kreditvärderingsinstituten flyttas över från nationella behöriga myndigheter till Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten, Esma (European Securities and Markets Authority). Genom en centraliserad tillsyn vill man uppnå en enhetlig tillämpning av regleringen och en ändamålsenlig och effektiv registrerings- och tillsynsprocess. Förslaget har förhandlats i rådet och med Europaparlamentet. Ändringsförordningen förväntas antas under våren 2011.

En EU-förordning är direkt tillämplig i varje medlemsstat och varken ska eller får inkorporeras i eller transformeras till nationell rätt. Ändringsförordningen förutsätter dock att vissa nationella regler införs. Det förutsätts att en nationell verkställande myndighet ska kunna lämna handräckning vid platsundersökningar och det ska utses en ansvarig myndighet för äkthetskontroll av beslut om böter och vite.

Ändringsförordningen ska enligt förslaget träda i kraft dagen efter att förordningen har offentliggjorts i Europiska unionens officiella tidning. De nationella behöriga myndigheternas befogenheter och uppgifter som rör tillsynen över kreditvärderingsinstitut ska upphöra den 1 juli 2011 enligt ändringsförordningen. Därav följer också att de bestämmelser i lagen om kreditvärderingsinstitut som bl.a. reglerar Finansinspektionens befogenheter och möjligheter att ingripa blir obsoleta.

Med hänsyn till de korta tidsfrister som föreligger och till beredningskravet i regeringsformen måste arbetet med att anpassa den svenska lagstiftningen påbörjas innan ändringsförordningen slutligt antagits. I denna promemoria behandlas vilka nationella lagstiftningsåtgärder som bör vidtas med anledning av

⁴ EUT L 302, 17.11.2009, s. 1 (Celex 32009R1060).

⁵ KOM(2010) 289 slutlig (Celex 52010PC0289).

ändringsförordningen. I promemorian föreslås omfattande ändringar av lagen om kreditvärderingsinstitut.

4 Ändringsförordningen

4.1 Bakgrund

Ett kreditvärderingsinstitut är en juridisk person vars verksamhet inbegriper yrkesmässigt utfärdande av kreditbetyg⁶. Ett kreditbetyg är en bedömning av kreditvärdigheten hos t.ex. ett företag eller ett finansiellt instrument. Kreditbetyg används av bl.a. investerare och institut för att bestämma riskvikter och fatta väl underbyggda investeringsbeslut.

I samband med den finansiella krisen fick kreditvärderingsinstituten mycket kritik inte minst för sin värdering av strukturerade finansiella instrument. I september 2009 antogs en EU-förordning om kreditvärderingsinstitut, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1060/2009 av den 16 september 2009 om kreditvärderingsinstitut⁷ (nedan förordningen om kreditvärderingsinstitut). Förordningen om kreditvärderingsinstitut syftade till att bidra till bättre kvalitet på de kreditbetyg som utfärdas inom unionen vilket i sin tur skulle bidra till att få den inre marknaden att fungera bättre med en hög skyddsnivå för konsumenter och investerare (se artikel 1). Förordningen innehåller regler om registrering, hantering av intressekonflikter, organisations- och verksamhetskrav, kvalitetssäkring, rapportering och transparens. Till detta kopplas regler om tillsyn, varvid ett betydande samarbete förutsätts äga rum mellan nationella behöriga myndigheter med en koordinerande roll för Europeiska värdepapperstillsynskommittén. I förordningen konstateras att denna tillsynsstruktur inte bör ses som en långsiktig lösning (se skäl 51).

Europeiska rådet rekommenderade redan i juni 2009 att det skulle upprättas en ny tillsynsstruktur och att tillsynen över kreditvärderingsinstituten skulle flyttas över till en europeisk tillsynsmyndighet. Arbetet med den nya tillsynsstrukturen har nu avslutas och tre nya europeiska tillsynsmyndigheter, däribland Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma), finns inrättade sedan den 1 januari 2011⁸.

Den 2 juni 2010 lade kommissionen fram ett förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut⁹ (nedan ändringsförordningen). Förslaget har förhandlats i rådet och med Europaparlamentet. Ändringsförordningen förväntas antas under våren.

⁶ Enligt definitionen i artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1060/2009 av den 16 september 2009 om kreditvärderingsinstitut.

⁷ EUT L 302, 17.11.2009, s. 1 (Celex 32009R1060).

⁸ Se t.ex. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1095/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/77/EG, EUT L 331, 15.12.2010 (Celex 32010R1095).

⁹ KOM(2010) 289 (Celex 52010PC0289).

4.2 Ändringsförordningens innehåll

Ändringsförordningen innebär i huvudsak att tillsynen över kreditvärderingsinstituten flyttas över från nationella behöriga myndigheter till Esma. Genom en centraliserad tillsyn vill man garantera en effektiv tillsyn över kreditvärderingsinstituten, rationalisera tillsynsstrukturen för kreditvärderingsindustrin och garantera rättslig säkerhet för kreditvärderingsinstitut och marknadsdeltagare¹⁰. Esma ska överta ansvaret för registrering, certifiering samt för att utfärda och uppdatera olika riktlinjer och rapporter. Esma ska också, för godkännande av kommissionen, föreslå tekniska standarder för tillsyn, t.ex. avseende vilken information som ska lämnas vid en ansökan om registrering eller certifiering.

För att Esma ska kunna utöva tillsyn över kreditvärderingsinstituten får Esma möjlighet att begära in information och att utföra nödvändiga utredningar av en i ändringsförordningen närmare angiven personkrets. Esma får också möjlighet att genomföra platsundersökningar hos vissa företag. Esma ska ingripa med tillsynsåtgärder och sanktioner för det fall ett kreditvärderingsinstitut gör sig skyldigt till en överträdelse. Genom ändringsförordningen tilldelas Esma således olika befogenheter och uppgifter som för närvarande tillkommer de behöriga myndigheterna. De behöriga myndigheterna ska finnas kvar men deras uppgifter blir begränsade.

Vid genomgången av ändringsförordningens innehåll innebär hänvisningar till olika artiklar den lydelse som artikeln i förordningen om kreditvärderingsinstitut föreslås få enligt den svenska versionen av ändringsförordningen som förväntas antas under våren och som framgår av *bilaga 2*.

4.2.1 Esmas befogenheter

Allmänna begränsningar av Esmas befogenheter

I ändringsförordningen finns allmänna begränsningar av Esmas befogenheter. Enligt skäl 26 ska förordningen om kreditvärderingsinstitut tolkas och tillämpas i enlighet med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i medlemsstaternas konstitutionella traditioner, t.ex. gällande tryckfrihet och yttrandefrihet i medierna. Av artikel 23a i ändringsförordningen följer också att de befogenheter som enligt artiklarna 23b – 23d utövas av Esma, dess tjänstemän eller andra personer som bemyndigats av Esma, inte får användas för att kräva röjande av information eller handlingar som omfattas av rättsliga privilegier.

¹⁰ Arbetsdokument från kommissionens avdelningar – Sammanfattning av konsekvensanalysen – som åtföljer förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut, SEK(2010) 679 (Celex 52010SC0679).

Begära upplysningar

Esma har enligt artikel 23b rätt att begära in alla upplysningar som krävs för att Esma ska kunna fullgöra sina uppgifter från den personkrets som framgår av artikel 23b.1. Esma får enligt artikel 23b.1 begära information från kreditvärderingsinstitut, personer som medverkar i kreditvärderingsverksamhet, kreditvärderade enheter och anknutna tredje parter och de tredje parter till vilka kreditvärderingsinstituten ger i uppdrag att utföra operativa uppgifter eller operativ verksamhet. Esma får också begära information från andra personer som på annat sätt har samband med eller är knutna till kreditvärderingsinstitut eller kreditvärderingsverksamhet på ett nära och väsentligt sätt. Om Esma begär in upplysningar, ska Esma informera den behöriga myndigheten i den medlemsstat där den berörda personen är bosatt eller etablerad.

Esma kan begära information antingen genom en enkel begäran eller genom ett beslut. Om Esma begär information genom en enkel begäran är det frivilligt att svara. Om svar lämnas får det dock inte vara oriktigt eller vilseledande. Om Esma genom ett beslut ålägger någon att lämna upplysningar finns en skyldighet att svara. Det finns då också en rätt att överklaga beslutet till Esmas överklagandenämnd och att få beslutet prövat av Europeiska unionens domstol.

När Esma begär information ska myndigheten t.ex. ange syftet med begäran, specificera vilka uppgifter som krävs, fastställa den tidsfrist inom vilken uppgifterna ska lämnas och ange de vite och böter som kan följa om ofullständig, oriktig eller vilseledande information lämnas.

Allmänna utredningar

För att Esma ska kunna fullgöra sina uppgifter får Esma, enligt artikel 23c i ändringsförordningen, genomföra alla nödvändiga utredningar av den personkrets som anges i artikel 23b.1. Tjänstemän och andra personer som bemyndigas av Esma har därvid befogenhet att

- granska alla handlingar, uppgifter, förfaranden och annat material som är relevant för utförandet av Esmas uppgifter oberoende av i vilken form de föreligger,

- göra eller erhålla bestyrkta kopior av eller utdrag ur sådana handlingar, uppgifter, förfaranden och annat material,

- kalla till sig personer som avses i artikel 23b.1, eller deras företrädare eller personal och be dem om muntliga eller skriftliga förklaringar angående sakförhållanden eller handlingar som rör föremålet för och syftet med utredningen och anteckna svaren,

- höra fysiska personer eller företrädare för juridiska personer som samtycker därtill i syfte att samla in uppgifter som rör föremålet för en utredning och

- begära in uppgifter om tele- och datatrafik.

De personer som anges i artikel 23b.1 är skyldiga att underkasta sig sådana utredningar som Esma har fattat beslut om. Sådana beslut kan överklagas. De tjänstemän och andra personer som Esma bemyndigar att genomföra utredningar ska utöva sina befogenheter mot uppvisande av ett skriftligt tillstånd, där bl.a. föremålet och syftet med utredningen ska anges. Av tillståndet ska det också framgå de vite och böter som kan

följa om t.ex. efterfrågat material inte tillhandahålls eller tillhandahålls i ofullständig form.

Esma ska informera den behöriga myndighet i den medlemsstat där utredningen ska genomföras. Den berörda behöriga myndigheten ska på begäran av Esma bistå Esma vid utredningen. Tjänstemän vid den berörda behöriga myndigheten får även på egen begäran närvara vid utredningarna.

Om det enligt nationella bestämmelser krävs ett särskilt tillstånd från en rättslig myndighet för att få tillgång till uppgifter om tele- och datatrafik, ska ett sådant tillstånd begäras. Det är också möjligt att ansöka om ett sådant tillstånd i förebyggande syfte.

Platsundersökningar

Enligt artikel 23d i ändringsförordningen har Esma möjlighet att genomföra nödvändiga kontroller på plats hos de juridiska personer som anges i artikel 23b.1. Dessa personer är skyldiga att underkasta sig sådana undersökningar som Esma har fattat beslut om. Ett sådant beslut kan överklagas. Ett beslut om platsundersökning ska t.ex. fastställa den dag då undersökningen ska inledas och ange de viten som kan följa. Innan Esma fattar beslut om platsundersökning ska myndigheten samråda med den behöriga myndighet i den medlemsstat där undersökningen ska genomföras.

Tjänstemän och andra personer som Esma bemyndigat ska få tillträde till alla företagslokaler och mark som tillhör den juridiska person som är föremål för ett utredningsbeslut. De tjänstemän och andra personer som Esma bemyndigat har därvid möjlighet att försegla företagslokaler, räkenskaper och affärshandlingar. Dessa personer ska utöva dessa befogenheter mot uppvisande av ett skriftligt tillstånd, där föremålet för och syftet med undersökningen ska anges liksom de viten som kan följa om de berörda personerna inte underkastar sig undersökningen.

Den berörda behöriga myndigheten ska på begäran aktivt bistå vid platsundersökningen och tjänstemän som är anställda vid eller bemyndigade eller utsedda av den behöriga myndigheten har därvid de befogenheter som tillkommer Esma.

För det fall någon motsätter sig en platsundersökning ska den behöriga myndigheten lämna nödvändigt bistånd och vid behov begära handräckning av polis eller annan verkställande myndighet. Om det enligt nationella bestämmelser krävs ett särskilt tillstånd från en rättslig myndighet för att genomföra en platsundersökning eller för att lämna handräckning ska den behöriga myndigheten ansöka om ett sådant tillstånd. Ett sådant tillstånd får också ansökas om i förebyggande syfte.

Vite

Enligt artikel 36b ska Esma ålägga kreditvärderingsinstitut vite för att få det att upphöra med en överträdelse. Esma ska också ålägga den personkrets som anges i artikel 23b.1 vite för att få dem att lämna fullständig information, underkasta sig en utredning eller en platsundersökning som begärts genom ett beslut. Vite kan åläggas under

maximalt sex månader och är begränsat till en viss del av den berörda personens genomsnittliga omsättning eller inkomst. Innan Esma fattar beslut om att utdöma vite ska enligt artikel 36c den berörda personen få tillfälle att höras om de omständigheter som Esma har påtalat. Esma får grunda ett beslut om vite endast på omständigheter som den berörda personen har fått möjlighet att yttra sig över. Rätten till försvar ska iaktas fullt ut under förfarandet. Esma ska också, enligt artikel 23e.8, avstå från att ålägga viten i de fall där saken redan prövats i ett straffrättsligt förfarande och det finns en dom som vunnit laga kraft.

Tillsynsåtgärder och böter

Esma har, enligt artiklarna 24 och 36a i ändringsförordningen, möjlighet att besluta om tillsynsåtgärder och böter för det fall ett kreditvärderingsinstitut uppsåtligen eller av oaktsamhet begår någon av de överträdelser som anges i bilaga III. Sådana överträdelser kan utgöra överträdelser av materiella bestämmelser i förordningen men också bestå i att kreditvärderingsinstitutet inte medverkar vid en utredning. För det fall Esma kommer fram till att det finns allvarliga indikationer på att ett kreditvärderingsinstitut har begått en överträdelse ska Esma enligt artikel 23e utse en oberoende utredare inom Esma som ska utreda saken. Denne får inte vara eller ha varit involverad i direkt eller indirekt tillsyn eller registrering av det berörda kreditvärderingsinstitutet och ska utföra sina uppgifter oberoende från tillsynsstyrelsen. Utredaren har befogenhet att begära upplysningar och att utföra såväl allmänna utredningar som platsundersökningar. Utredaren ska överlämna en dossier med utredningsresultaten till en tillsynsstyrelse. Tillsynsstyrelsen ska ta ställning till om kreditvärderingsinstitutet uppsåtligen eller av oaktsamhet har begått någon av de överträdelser som anges i bilaga III och i sådana fall vidta en tillsynsåtgärd och utdöma böter. Esma ska dock avstå från att ålägga böter i de fall där saken redan prövats efter ett straffrättsligt förfarande genom en dom som vunnit laga kraft enligt artikel 23e.8.

De tillsynsåtgärder som kan vidtas är enligt artikel 24 i huvudsak desamma som de tillsynsåtgärder som de behöriga myndigheterna för närvarande kan besluta om. Tillsynsstyrelsen kan t.ex. återkalla en registrering eller tillfälligt förbjuda ett kreditvärderingsinstitut att utfärda kreditbetyg enligt artikel 24. I artikel 36a och bilaga IV finns det angivet hur böter ska beräknas.

Innan tillsynsstyrelsen fattar beslut om tillsynsåtgärd och böter ska den enligt artiklarna 25 och 36c ge de personer som är föremål för förfarandena möjlighet att höras om de omständigheter som Esma har påtalat. Tillsynsstyrelsen får endast grunda sina beslut på omständigheter som de berörda personerna har fått möjlighet att yttra sig över. Rätten till försvar ska respekteras under förfarandena och de kreditvärderingsinstitut som undersöks ska t.ex. få tillgång till Esmas handlingar i ärendet.

4.2.2 De behöriga myndigheternas befogenheter

Av artikel 40a.1 följer att de behöriga myndigheternas befogenheter och uppgifter som rör tillsynen över kreditvärderingsinstitutet upphör den 1 juli 2011. Esma kan dock, enligt artikel 30, delegera specifika tillsynsuppgifter till de behöriga myndigheterna t.ex. genomförandet av en platsundersökning. Innan Esma delegerar en uppgift ska samråd ske med den berörda behöriga myndigheten. Esma är också skyldigt att ersätta den behöriga myndigheten för de kostnader som uppgiften medfört.

Av artikel 30.4 följer att Esma inte får delegera tillsynsuppgifter enligt förordningen som t.ex. registreringsbeslut. En delegering påverkar, enligt nämnda artikel, inte Esmas ansvar och begränsar inte heller Esmas möjligheter att genomföra och övervaka den delegerade verksamheten.

Detta måste innebära att Esma visserligen kan ge de behöriga myndigheterna i uppdrag att utföra vissa uppgifter men att Esma inte kan överlåta några förvaltningsuppgifter, eftersom det skulle innebära att även ansvaret övergår. Esma bör således inte kunna ge de behöriga myndigheterna rätt att självständigt besluta om t.ex. en platsundersökning eftersom det förutsätter att Esma fransäger sig ansvaret.

För det fall Esma begär att en behörig myndighet ska utföra en särskild utredande uppgift eller en platsundersökning å myndighetens vägnar ska, enligt artikel 23d.6, den behöriga myndigheten åtnjuta samma befogenheter som tillkommer Esma. Om Esma begär biträde vid en platsundersökning ska, enligt artikel 23d.5, också de tjänstemän som är anställda vid, bemyndigade eller utsedda av den behöriga myndigheten åtnjuta samma befogenheter som tillkommer Esma:s tjänstemän. Enligt artikel 31 har de behöriga myndigheterna en skyldighet att uppmärksamma Esma på misstänkta överträdelser.

4.2.3 Övriga frågor

Delegerade akter, tekniska standarder, riktlinjer och rapporter

Kommissionen får genom ändringsförordningen möjlighet att, genom delegerade akter, anta ytterligare regler beträffande när ett tredjelands rättsliga och tillsynsmässiga ramar ska anses likvärdiga (artikel 5.6), avgifter (artikel 19.2) och förfarandet för utövandet av befogenheten att ålägga böter och vite (artikel 23e.7). Kommissionen får även möjlighet att göra ändringar i bilagorna I, II och IV till förordningen om kreditvärderingsinstitut (artikel 37) genom delegerade akter.

I och med den nya tillsynsstrukturen har Europeiska värdepappers-tillsynskommittén blivit en del av Esma. Esma övertar därför också Europeiska värdepapperstillsynskommitténs uppgift att enligt förordningen om kreditvärderingsinstitut utfärda och uppdatera riktlinjer i särskilda frågor (se artikel 21 i ändringsförordningen). Esma övertar också uppgiften att skriva olika rapporter. Esma kan därutöver, för godkännande av kommissionen, föreslå tekniska standarder för tillsyn avseende vissa frågor som anges i artikel 21.4.

Samarbete och tystnadsplikt

Enligt artikel 26 i ändringsförordningen har Esma, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa, European Insurance and Occupational Pensions Authority), Europeiska bankmyndigheten (EBA, European Banking Authority), de behöriga myndigheterna och de behöriga sektorsmyndigheterna en allmän skyldighet att samarbeta med varandra. Med behöriga sektorsmyndigheter avses de behöriga nationella myndigheter som utsetts enligt den relevanta sektorslagstiftningen för tillsyn över kreditinstitut, värdepappersföretag, försäkrings- och återförsäkringsföretag, företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), tjänstepensionsinstitut och alternativa investeringsfonder¹¹. Samarbetet mellan dessa myndigheter kan t.ex. ske genom utbyte av information eller samråd.

Enligt artikel 32 gäller tystnadsplikt för Esma, de behöriga myndigheterna och alla personer som arbetar eller har arbetat för Esma, för de behöriga myndigheterna eller för andra personer till vilken Esma har delegerat uppgifter, t.ex. revisorer och sakkunniga. Information får dock lämnas ut när det krävs i samband med rättsliga åtgärder.

Som huvudregel gäller också tystnadsplikt och sekretess avseende information som förvärvas eller utbyts mellan Esma, de behöriga myndigheterna, de behöriga sektorsmyndigheterna samt vissa andra myndigheter och organ. Informationen får dock lämnas ut om det finns ett medgivande eller när det krävs i samband med rättsliga åtgärder.

Av artikel 34 följer att Esma också kan ingå samarbetsavtal om utbyte av information med behöriga myndigheter i tredjeland. Esma är dock behörig att ingå sådana avtal endast om den information som överlämnas omfattas av garantier om tystnadsplikt som motsvarar den som följer av artikel 32. Esma har också begränsade möjligheter att lämna ut sådan information som den får från en behörig myndighet i tredjeland.

Verkställighet

Beslut om böter och vite är verkställbara enligt artikel 36d i ändringsförordningen. Beslut om verkställighet ska kunna ske utan annan formalitet än kontroll av att avgörandet är äkta. Denna kontroll ska göras av en av medlemsstaten särskilt utsedd myndighet. När dessa formaliteter har uppfyllts på begäran av den som vill få verkställighet, får denne fullfölja verkställigheten enligt den nationella lagstiftningen genom att ansöka om verkställighet hos det behöriga organet.

Verkställigheten får skjutas upp endast genom beslut av Europeiska unionens domstol. Nationella domstolar kan dock pröva om verkställigheten utförs på ett felaktigt sätt.

¹¹ Se definitionen i artikel 3.1 q i ändringsförordningen.

Avgifter

Av artikel 19 i ändringsförordningen följer att Esmas nödvändiga kostnader för registrering och tillsyn ska täckas av avgifter från kreditvärderingsinstitutet. Avgifterna ska också täcka sådana kostnader som uppstår med anledning av att Esma måste ersätta behöriga myndigheter för kostnader som de kan ådra sig när de utför uppgifter i enlighet med förordningen. Kommissionen ska anta en förordning om avgifter som närmare ska ange t.ex. i vilka fall avgifter ska betalas, hur de ska betalas och hur Esma ska ersätta de behöriga myndigheterna för de kostnader som de kan ådra sig.

Tillsynen avseende artikel 4.1

Enligt artikel 25a är det de behöriga sektorsmyndigheterna som är ansvariga för tillsynen och tillämpningen av artikel 4.1. Enligt artikel 4.1 får vissa institut och företag i rättsligt reglerade sammanhang enbart använda sig av kreditbetyg som utfärdats av registrerade kreditvärderingsinstitut som är etablerade inom unionen. Av artikel 4.1. följer också att vissa prospekt som innehåller hänvisningar till kreditbetyg också ska innehålla tydlig information om huruvida kreditbetygen har utfärdats av ett registrerat kreditvärderingsinstitut som är etablerat inom unionen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ändringsförordningen ska träda i kraft dagen efter att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Av artikel 40a följer dock att de behöriga myndigheternas befogenheter och uppgifter som rör tillsynen över kreditvärderingsinstitutet upphör den 1 juli 2011. Vid denna tidpunkt ska också akter och dokument, eller bestyrkta kopior av dessa, övertas av Esma. Esma ska också överta de nationella behöriga myndigheternas roll i alla administrativa och juridiska processer som pågår.

Om en ansökan om registrering har tagits emot senast den 7 september 2010 av den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten eller det relevanta kollegiet ska beslut fattas av dessa myndigheter och det berörda kollegiet. Alla registreringar som skett i enlighet med förordningen ska förbli giltiga även efter det att Esma övertar ansvaret för tillsynen över kreditvärderingsinstitutet.

5 Nationell rätt

För att anpassa svensk lagstiftning till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1060/2009 av den 16 september 2009 om kreditvärderingsinstitut¹² (förordningen om kreditvärderingsinstitut) infördes lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut. I lagen om kreditvärderingsinstitut, som trädde i kraft den 7 september 2010, anges att Finansinspektionen är behörig myndighet enligt förordningen om kreditvärderingsinstitut och det finns bestämmelser om Finansinspektionens tillsynsbefogenheter och möjligheter att ingripa, liksom om Finansinspektionens samarbete med andra behöriga myndigheter inom unionen.

Enligt Europeiska kommissionens förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut¹³ (ändringsförordningen) ska de nationella behöriga myndigheternas befogenheter och uppgifter som rör tillsyn över kreditvärderingsinstitut upphöra den 1 juli 2011. Därav följer också att de bestämmelser i lagen om kreditvärderingsinstitut som t.ex. reglerar Finansinspektionens befogenheter och möjligheter att ingripa blir obsoleta och bör utgå. Ändringsförordningen förutsätter vidare att det införs vissa nationella bestämmelser t.ex. gällande handräckning vid platsundersökningar. Viss anpassning måste därför ske av nationell lagstiftning.

5.1 Tillsynen över kreditvärderingsinstitutet

5.1.1 Behörig myndighet

Promemorians bedömning: Finansinspektionen bör även fortsättningsvis vara behörig myndighet enligt förordningen om kreditvärderingsinstitut.

Ändringsförordningens innehåll: Enligt ändringsförordningen ska Esma överta ansvaret för tillsynen över kreditvärderingsinstitutet men de nationella behöriga myndigheterna kommer fortfarande att ha kvar vissa uppgifter. Av artikel 23d följer att Esma kan begära att de behöriga myndigheterna ska bistå Esma vid utredningar och platsundersökningar och att de ska utföra särskilda utredningsuppgifter och platsundersökningar å Esmas vägnar. Esma kan också enligt artikel 30 delegera specifika tillsynsuppgifter.

Skälen för promemorians bedömning: Finansinspektionen är enligt 2 § lagen om kreditvärderingsinstitut behörig myndighet enligt

¹² EUT L 302, 17.11.2009, s. 1 (Celex 32009R1060).

¹³ KOM(2010) 289 slutlig (Celex 52010PC0289).

förordningen om kreditvärderingsinstitut och har därmed ansvaret för tillsynen över kreditvärderingsinstitut.

I och med att Esma övertar ansvaret för tillsynen av kreditvärderingsinstitut försvinner en stor del av Finansinspektionens uppgifter i detta avseende. Finansinspektionen bedöms fortfarande vara den lämpligaste myndigheten att hantera frågor gällande kreditvärderingsinstituten och bör därför kvarstå som behörig myndighet. Finansinspektionen är också ansvarig för tillsynen över kreditinstitut, värdepappersföretag, livförsäkringsföretag, återförsäkringsföretag m.m. och därmed den myndighet som ansvarar för att utöva tillsyn över att dessa institut och företag i rättsligt reglerade sammanhang enbart använder sig av tillåtna kreditbetyg.

Enligt uppgift från Finansinspektionen saknas det för närvarande registrerade kreditvärderingsinstitut med säte i Sverige, det finns dock en filial. Arbetsinsatsen för Finansinspektionen vid utförandet av uppgifter hänförliga till tillsynen över kreditvärderingsinstituten förväntas därför bli marginell.

5.1.2 Finansinspektionens befogenheter och möjligheter att ingripa

Promemorians förslag: Bestämmelserna i lagen om kreditvärderingsinstitut om Finansinspektionens befogenheter och möjligheter att ingripa mot kreditvärderingsinstitut ska upphävas.

Ändringsförordningens innehåll: Av artikel 40a.1 följer att de behöriga myndigheternas befogenheter och uppgifter som rör tillsynen över kreditvärderingsinstitut upphör den 1 juli 2011. Det är Esma som övertar ansvaret avseende tillsynen och som ska ingripa mot kreditvärderingsinstituten med tillsynsåtgärder och sanktioner. Esma är också enligt artikel 34 den myndighet som kan ingå samarbetsavtal med tredjeland om utbyte av information.

Om Esma delegerar en uppgift till en behörig myndighet, t.ex. utförandet av en platsundersökning, så följer det av artikel 30 jämförd med artikel 23d.6 att den behöriga myndigheten erhåller samma befogenheter som tillkommer Esma i detta avseende. Detta gäller även för det fall Esma begär att en behörig myndighet ska utföra en särskild utredningsuppgift å myndighetens vägnar. Om Esma begär bistånd av en behörig myndighet vid en platsundersökning åtnjuter också de tjänstemän som är anställda vid, bemyndigade eller utsedda av den behöriga myndigheten de befogenheter som tillkommer Esma.

Skälen för promemorians förslag: I lagen om kreditvärderingsinstitut har det införts bestämmelser om Finansinspektionens befogenheter och möjligheter att ingripa liksom om Finansinspektionens samarbete med andra behöriga myndigheter inom unionen. Dessa bestämmelser blir obsoleta den 1 juli 2011 när Esma övertar ansvaret för tillsynen över kreditvärderingsinstituten och de behöriga myndigheternas befogenheter och möjligheter att ingripa upphör. Finansinspektionens befogenheter vid utförandet av särskilda uppgifter enligt ändringsförordningen och vid delegation framgår direkt av förordningen. Som en allmän princip gäller

att EU-rätten inte tillåter nationell reglering av sådant som redan följer av en EU-förordning. De bestämmelser som införts i lagen om kreditvärderingsinstitut om Finansinspektionens befogenheter och möjligheter att ingripa liksom om Finansinspektionens samarbete med andra behöriga myndigheter bör därför upphävas.

När det gäller de befogenheter som nationella behöriga myndigheter, för Sveriges del Finansinspektionen, ges genom ändringsförordningen följer det av förordningen att samma generella begränsningar som för Esmas befogenheter ska gälla, nämligen att de inte får användas för att kräva röjande av information eller handlingar som omfattas av rättsliga privilegier (artikel 23a). Av skäl 26 följer vidare att förordningen ska tolkas och tillämpas i enlighet med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i medlemsstaternas konstitutionella traditioner, t.ex. gällande tryckfrihet och yttrandefrihet i medierna. De nämnda bestämmelserna ger utrymme för att hävda bl.a. det skydd för tryck- och yttrandefriheten som följer av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, t.ex. meddelarskyddet. Dessa grundlagar kan aktualiseras i sådana fall där ett kreditvärderingsinstitut offentliggör kreditbetygen i sådana medier som omfattas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, t.ex. i tryckta skrifter eller på hemsidor med grundlagsskydd.

Av 4 § andra stycket förordningen (2009:93) med instruktion för Finansinspektionen framgår att Finansinspektionen får ingå sådana internationella överenskommelser som följer av förordningen om kreditvärderingsinstitut och som inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. Denna bestämmelse infördes för att Finansinspektionen skulle kunna ingå de överenskommelser om delegation som föreskrevs i förordningen (se Ds 2010:7 s. 28 och prop. 2009/10:217 s. 30). Genom ändringsförordningen har de behöriga myndigheternas möjlighet att ingå överenskommelser om delegation tagits bort och det finns därför anledning för regeringen att överväga om 4 § andra stycket i förordningen med instruktion för Finansinspektionen bör utgå.

5.1.3 Utbyte av information

<p>Promemorians bedömning: Det informationsutbyte som ändringsförordningen föreskriver kan komma till stånd inom ramen för gällande svensk rätt.</p>

Ändringsförordningens innehåll: I artiklarna 27 och 32–35 i förordningen om kreditvärderingsinstitut finns bestämmelser om tystnadsplikt och utbyte av information mellan behöriga myndigheter (även i tredjeland) och med vissa andra organ som är verksamma inom finanssektorn. Genom ändringsförordningen sker vissa mindre justeringar av dessa bestämmelser. De behöriga myndigheterna ska fortfarande förse varandra och vissa andra myndigheter och organ med information. Därtill kommer att det också ska ske ett informationsutbyte med Esma och behöriga sektorsmyndigheter. Det ska alltså kunna ske

överlämnande av information som omfattas av sekretess. Som huvudregel gäller fortfarande tystnadsplikt och sekretess avseende information som utbyts. Esma övertar ansvaret för att ingå samarbetsavtal om utbyte av information med tillsynsmyndigheter i tredjeland.

Skälen för promemorians bedömning: Finansinspektionen har enligt 8 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) goda möjligheter att i tillsynsarbetet lämna ut sekretessbelagda handlingar och uppgifter till behöriga utländska myndigheter (jfr bedömningen i t.ex. prop. 2009/10:217 s. 27 f. och prop. 2006/07:5 s. 350). Enligt nämnda paragraf kan en svensk myndighet inte lämna ut sekretessbelagda uppgifter till en utländsk myndighet i andra fall än då utlämnandet sker i enlighet med föreskrift i lag eller förordning eller då uppgiften i motsvarande fall skulle få lämnas ut till svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten.

Sekretess gäller enligt 30 kap. 7 § första stycket första meningen offentlighets- och sekretesslagen för information som Finansinspektionen tar emot och som inte får lämnas ut enligt förordningen. Av denna bestämmelse följer att sekretess gäller hos en statlig myndighet i verksamhet som bl.a. består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet i den utsträckning riksdagen godkänt avtal om detta med en annan stat eller en mellanfolklig organisation för uppgift om affärs- eller driftförhållanden och ekonomiska eller personliga förhållanden som myndigheten har fått enligt avtalet. I begreppet avtal anses ingå bl.a. rättsakter som gäller till följd av Sveriges medlemskap i EU, dvs. anslutningsfördragen, förordningar och direktiv som utfärdats av EU:s institutioner (se bl.a. prop. 2006/07:110 s. 38 och 41, prop. 2006/07:5 s. 350 och RÅ 2007 ref. 45).

Den tystnadsplikt som gäller enligt artikel 32 för personer som på olika sätt är knutna till bl.a. den behöriga myndigheten har sin motsvarighet i 2 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen. Det gäller ett förbud att röja eller utnyttja sekretessbelagd uppgift både för myndigheten där uppgiften är sekretessbelagd och för de personer som fått kännedom om uppgiften genom att för det allmännas räkning delta i myndighetens verksamhet på grund av anställning eller uppdrag hos myndigheten, tjänsteplikt eller annan liknande grund.

I förarbetena till lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut gjordes bedömningen att det informationsutbyte och den tystnadsplikt som föreskrivs i förordningen om kreditvärderingsinstitut inte står i strid med svensk nationell rätt (prop. 2009/10:217 s. 26 ff.). De ändringar som nu föreslås av artiklarna föranleder inte någon ändrad bedömning i denna del.

5.1.4 Uppgifter om tele- och datatrafik

<p>Promemorians bedömning: Det bör inte införas något krav på att Esma ska ansöka om tillstånd från domstol eller annan rättslig myndighet innan Esma begär in uppgifter om tele- och datatrafik.</p>
--

Ändringsförordningens innehåll: För att Esma ska kunna fullgöra sina uppgifter kan Esma enligt artikel 23d bl.a. begära in uppgifter om tele- och datatrafik från den personkrets som anges i artikel 23b.1 dvs. kreditvärderingsinstitut, personer som medverkar i kreditvärderingsverksamhet, kreditvärderade enheter och anknutna tredje parter, de tredje parter till vilka kreditvärderingsinstitutet ger i uppdrag att utföra operativa uppgifter eller operativ verksamhet och andra personer som på annat sätt har ett samband med eller är knutna till kreditvärderingsinstitut eller kreditvärderingsverksamhet på ett nära och väsentligt sätt. Om det krävs ett tillstånd från en rättslig myndighet enligt nationell rätt ska Esma ansöka om ett sådant. Esma får också ansöka om ett sådant tillstånd i förebyggande syfte.

Skälen för promemorians bedömning: Det finns ingen skyldighet för Finansinspektionen att begära tillstånd från en domstol eller annan rättslig myndighet innan Finansinspektionen begär in uppgifter om tele- och datatrafik. Detta gäller även för det fall Finansinspektionen begär in uppgifter från andra än de som står under Finansinspektionens tillsyn. Det har inte framkommit skäl att föreskriva en annan ordning avseende Esma, som endast kan begära uppgifter från en begränsad personkrets. Esmas möjlighet att begära in uppgifter begränsas också av det skydd som föreskrivs i artikel 23a för sådan information och sådana handlingar som omfattas av rättsliga privilegier och det skydd som följer av skäl 26 avseende grundläggande rättigheter och principer som kan följa av medlemsstaternas konstitutionella traditioner. Information och handlingar som omfattas av rättsliga privilegier torde t.ex. innefatta information eller handlingar som är sekretessbelagda enligt lag. I avsnitt 5.1.2 redovisas andra begränsningar som kan följa av de nämnda bestämmelserna.

5.1.5 Platsundersökningar

Promemorians förslag: Finansinspektionen får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en platsundersökning ska kunna genomföras.

Promemorians bedömning: Det bör inte införas något krav på ett tillstånd från en domstol innan det sker en platsundersökning med eller utan handräckning av Kronofogdemyndigheten.

Ändringsförordningens innehåll: Enligt artikel 23d har Esma möjlighet att genomföra nödvändiga platsundersökningar hos de juridiska personer som anges i artikel 23b.1. Tjänstemän och andra personer som Esma bemyndigat att genomföra en platsundersökning ska därvid få tillträde till alla företagslokaler och mark som tillhör den berörda juridiska personen. De har även befogenhet att försegla företagslokaler, räkenskaper och affärshandlingar så länge och i den omfattning det är nödvändigt för undersökningen. Esma är inte skyldig att i förväg underrätta berört företag om en förestående undersökning, eftersom det kan spolia syftet med undersökningen.

De juridiska personer som anges i artikel 23b.1 är vid vite skyldiga att underkasta sig sådana undersökningar som Esma beordrat genom ett beslut. Innan Esma fattar ett beslut om att genomföra en platsundersökning ska myndigheten samråda med den behöriga myndigheten i den medlemsstat där platsundersökningen ska genomföras.

Den berörda behöriga myndigheten ska på begäran aktivt bistå Esma. För det fall ett företag motsätter sig en platsundersökning som beslutats ska, enligt artikel 23d.7, den behöriga myndigheten lämna nödvändigt bistånd för att undersökningen ska kunna genomföras och vid behov begära handräckning av en verkställande myndighet. Enligt artikel 23d.8 ska även, om det enligt nationella bestämmelser krävs ett särskilt tillstånd från en rättslig myndighet för att genomföra en platsundersökning eller lämna sådan handräckning som följer av artikel 23d.7, den behöriga myndigheten ansöka om ett sådant tillstånd. Ett sådant tillstånd får också ansökas om i förebyggande syfte.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: För att Sverige ska leva upp till sitt åliggande enligt artikel 23d i ändringsförordningen är det nödvändigt att införa en bestämmelse om att Finansinspektionen ska kunna begära handräckning av en verkställande myndighet för det fall någon motsätter sig en platsundersökning. Kronofogdemyndigheten bör, i likhet med vad som gäller enligt 5 kap. 10, 16 och 17 §§ konkurrenslagen (2008:579), utses till den myndighet som ska lämna handräckning för att platsundersökningar ska kunna genomföras.

Vid handräckning bör bestämmelserna i utskökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning gälla. Kronofogdemyndigheten bör dock inte underrätta den hos vilken undersökningen ska genomföras innan verkställighet sker eftersom Esma, enligt ändringsförordningen, ska kunna genomföra platsundersökningar utan att i förväg meddela detta till det berörda företaget. Kronofogdemyndigheten har med stöd av reglerna i utskökningsbalken befogenhet att vidta behövliga tvångsåtgärder och myndigheten kan också vid behov begära biträde av polismyndigheten¹⁴.

Frågan är om det ska införas krav på ett tillstånd från en domstol innan det genomförs en platsundersökning eller innan handräckning lämnas vid en platsundersökning. Av artikel 23d.9 följer att en domstolsprövning i så fall ska ta sikte på användningen av tvångsåtgärder och inte får avse behovet av platsundersökning. Behovet av platsundersökning kan dock prövas av Esmas överklagandenämnd och Europeiska unionens domstol enligt artikel 23d.4. Med hänsyn till den begränsade prövning som kan ske och då ett beslut om platsundersökning kan överklagas i annan ordning framstår det inte som motiverat att införa krav på en nationell domstolsprövning vid platsundersökningar.

Det finns i sammanhanget även skäl att peka på att Esmas möjlighet att begära platsundersökningar och därmed Finansinspektionens utrymme att begära handräckning är begränsad av det skydd som föreskrivs i artikel 23a och som innebär att Esma inte får använda sig av några

¹⁴ Se 2 kap. 17 § utskökningsbalken (1981:774) och 3 kap. 3 § utskökningsförordningen (1981:981).

utredningsbefogenheter för att avkräva sådan information och sådana handlingar som omfattas av rättsliga privilegier. Av detta torde följa att några platsundersökningar inte får göras om detta skulle leda till röjandet av sådan information som omfattas av rättsligt skydd. Det kan t.ex. gälla platsundersökningar hos medieföretag.

5.2 Verkställighet

Promemorians förslag: Kronofogdemyndigheten anges som ansvarig myndighet för äkthetskontroll enligt artikel 36d i ändringsförordningen.

Ändringsförordningens innehåll: Enligt artikel 36d i ändringsförordningen är Esmas beslut om böter och vite verkställbara. Verkställigheten ska följa nationella civilprocessrättsliga bestämmelser. Beslutet om verkställighet ska kunna ske utan annan formalitet än kontroll av att avgörandet är äkta. Denna kontroll ska göras av en av medlemsstaten särskilt utsedd myndighet. När dessa formaliteter har uppfyllts på begäran av den som vill få verkställighet, får denne fullfölja verkställigheten enligt den nationella lagstiftningen genom att ansöka om verkställighet hos det behöriga organet.

Verkställigheten får skjutas upp endast genom beslut av Europeiska unionens domstol. Nationella domstolar kan dock pröva om verkställigheten genomförs på ett felaktigt sätt.

Skälen för promemorians förslag: Enligt artikel 36d är medlemsstaterna skyldiga att utse ett myndighet som ska pröva om ett beslut av Esmas om böter eller vite är äkta. Den prövning som ska göras är mycket begränsad och en domstolsprövning framstår därför inte som befogad. Kronofogdemyndigheten har i flera fall ansetts vara den lämpligaste myndigheten för att ta ställning till om ett utländskt avgörande kan verkställas här i landet, se t.ex. lagen (2009:1427) om erkännande och verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen och lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område liksom de överväganden som görs i prop. 2010/11:43 om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande inom Europeiska unionen. Vid Kronofogdemyndigheten finns således kompetens och viss vana vid likartade frågor. Kronofogdemyndigheten är också den myndighet som kommer att ansvara för den praktiska verkställigheten. Kronofogdemyndigheten bör därför utses till behörig myndighet för äkthetskontroll enligt artikel 36d.

5.3 Behov av nationella sanktioner

Promemorians bedömning: Skyldigheten att införa sanktioner för överträdelser av artikel 4.1 föranleder inte någon lagstiftningsåtgärd.

Ändringsförordningens innehåll: Medlemsstaterna är enligt artikel 36 i ändringsförordningen skyldiga att fastställa regler om sanktioner vid

överträdelse av artikel 4.1 och vidta alla åtgärder som krävs för att se till att de tillämpas. I artikel 4.1 föreskrivs en skyldighet för vissa institut och företag att i rättsligt reglerade sammanhang enbart använda sig av kreditbetyg som utfärdats av registrerade kreditvärderingsinstitut som är etablerade inom unionen. Det föreskrivs även en skyldighet för bl.a. emittenter att säkerställa att vissa prospekt, som innehåller hänvisningar till kreditbetyg, också ska innehålla tydlig information om kreditbetygen. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Enligt artikel 25a är det de behöriga sektorsmyndigheterna som är ansvariga för tillsynen och tillämpningen av artikel 4.1. Dessa myndigheter har då tillgång till de befogenheter som följer av relevant sektorslagstiftning.

Skälen för promemorians bedömning: Av sektorslagstiftningen följer Finansinspektionens befogenheter och möjlighet att ingripa mot de institut och företag som i rättsligt reglerade sammanhang är skyldiga att använda sig av kreditbetyg som utfärdats av registrerade kreditvärderingsinstitut som är etablerade inom unionen. Finansinspektionen kan t.ex. beträffande kreditinstitut ingripa med de befogenheter och sanktioner som följer av lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse om institutet inte använder tillåtna kreditbetyg i rättsligt reglerade sammanhang. Enligt promemorians bedömning finns det i sektorslagstiftningen redan effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för berörda institut och företag som inte följer den reglering som gäller för verksamheten. Ändringsförordningen föranleder därför ingen lagstiftningsåtgärd i detta avseende.

I 2 kap. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument finns bestämmelser om t.ex. när ett prospekt ska upprättas och vad ett prospekt ska innehålla. Av 2 kap. 11 § följer att ett prospekt också ska innehålla den information som anges i artikel 4.1 i förordningen om kreditvärderingsinstitut. Finansinspektionen har, enligt 6 kap. 1 c § lagen om handel med finansiella instrument, möjlighet att tillfälligt förbjuda ett erbjudande av finansiella instrument till allmänheten, ett upptagande av finansiella instrument till handel på en reglerad marknad eller ett offentligt uppköpserbjudande. En förutsättning för det är att inspektionen har skälig anledning att anta att erbjudandet, upptagandet till handel eller uppköpserbjudandet strider mot bestämmelserna i lagen om handel med finansiella instrument eller prospektförordningen¹⁵. Finansinspektionen får i fråga om ett erbjudande av överlåtbara värdepapper till allmänheten även meddela ett permanent förbud, om inspektionen finner att bestämmelserna i lagen om handel med finansiella instrument eller prospektförordningen har överträtts. En särskild avgift för den som begär överträdelse mot bestämmelserna gällande prospekt har endast bedömts befogad för det fall den som är prospektskyldig inte ansöker om godkännande av ett prospekt, inte ansöker om godkännande av ett tillägg till ett prospekt eller inte offentliggör ett prospekt eller tillägg till ett prospekt (se övervägandena i prop. 2004/05:158 s. 141 ff. med hänvisningar). Det finns således möjlighet för Finansinspektionen att

¹⁵ Kommissionens förordning (EG) nr 809/2004 av den 29 april 2004 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/71/EG i fråga om informationen i prospekt, dessas format, införlivande genom hänvisning samt offentliggörande av prospekt och annonsering, EUT L 149, 30.4.2004, s.1 (Celex 32004R0809).

vidta sanktioner för det fall någon bryter mot bestämmelserna om vilken information ett prospekt ska innehålla. Några ytterligare sanktioner bedöms inte nödvändiga. Ändringsförordningen föranleder därför inte heller i denna del någon lagstiftningsåtgärd.

6 Förslagets konsekvenser

6.1 Allmänt

Ändringsförordningen medför i sig olika konsekvenser för främst kreditvärderingsinstitut, Esma och de nationella tillsynsmyndigheterna. Konsekvenserna av ändringsförordningen framgår av Europeiska kommissionens konsekvensanalys¹⁶. Ändringsförordningen syftar till att uppnå en effektiv tillsyn över kreditvärderingsinstituten, att rationalisera tillsynsstrukturen och garantera rättslig säkerhet för kreditvärderingsinstituten och marknadsdeltagarna. De förslag som lämnas i promemorian har till syfte att anpassa svensk lagstiftning till ändringsförordningen, eftersom ändringsförordningen förutsätter att det införs vissa nationella regler om handräckning vid platsundersökningar och äkthetskontroll. I detta kapitel kommer det att redogöras för vilka konsekvenser de förslag som lämnas i promemorian medför.

6.2 Konsekvenser för Finansinspektionen

Enligt ändringsförordningen upphör Finansinspektionens befogenheter och uppgifter som rör tillsynen över kreditvärderingsinstituten den 1 juli 2011. Finansinspektionens tillsynsbefogenheter och möjligheter att ingripa tas därför bort från lagen om kreditvärderingsinstitut. Finansinspektionens kvarstående uppgifter liksom myndighetens befogenheter när dessa utförs framgår direkt av ändringsförordningen. Finansinspektionen ska t.ex. utföra sådana uppgifter som Esma delegerar till Finansinspektionen och Finansinspektionen ska också ge Esma nödvändigt bistånd om någon motsätter sig en platsundersökning. Dessa uppgifter torde dock bli av begränsad omfattning (se avsnitt 5.1.1) och medföra endast marginella arbetsinsatser. Av artiklarna 19 och 30 i ändringsförordningen framgår att de kostnader som Finansinspektionen kan åsamkas när de utför uppgifter enligt förordningen ska ersättas av Esma.

¹⁶ Arbetsdokument från kommissionens avdelningar – Sammanfattning av konsekvensanalysen – som åtföljer förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1060/2009 om kreditvärderingsinstitut, SEK(2010) 679 (Celex 52010SC0679).

6.3 Konsekvenser för Kronofogdemyndigheten

Kronofogdemyndigheten ska, på ansökan av Finansinspektionen, kunna besluta om handräckning om någon motsätter sig en platsundersökning. Vilka överväganden som gjorts vid val av myndighet framgår av avsnitt 5.1.5. För Kronofogdemyndighetens del antas förslaget inte innebära mer än en marginell ökning av arbetsbelastningen. Platsundersökningar förväntas inte ske med någon större frekvens och det får förutsättas att de som berörs av inspektionerna normalt underkastar sig dessa frivilligt.

Kronofogdemyndigheten utses också till ansvarig myndighet för äkthetskontroll av beslut om böter eller vite. Vilka överväganden som gjorts vid val av myndighet framgår av avsnitt 5.2. Inte heller denna uppgift antas innebära mer än en mycket marginell ökning av arbetsbelastningen. Det saknas registrerade kreditvärderingsinstitut i Sverige och verkställighet av beslut om böter eller vite torde bli aktuellt endast i undantagsfall.

Regeringens bedömning är, mot bakgrund av det nyss sagda, att Kronofogdemyndighetens eventuella merkostnader till följd av den föreslagna bestämmelsen, är sådana att de ska täckas med befintliga resurser.

6.4 Konsekvenser för domstolarna

För närvarande kan Finansinspektionens olika beslut överklagas till domstol. Ändringsförordningen innebär att tillsynen flyttas över till Esma och att överprövning av Esmas beslut kommer att ske av en överprövningsnämnd och av Europeiska unionens domstol. Detta torde innebära en marginell minskning av antalet mål hos domstolarna. Den nu föreslagna lagstiftningen innebär dock att Kronofogdemyndighetens beslut dels vid handräckningsärenden, dels vid ansökningar om äkthetskontroll kan komma att överklagas till domstol. Kronofogdemyndigheten förväntas endast i undantagsfall fatta sådana beslut. De budgetära konsekvenserna för domstolarna ska därför hanteras inom Sveriges Domstolars befintliga ramar.

6.5 Övriga konsekvenser

De förslag som lämnas i promemorian bedöms inte ge några omedelbara effekter på samhällsekonomin eller miljön. Förslagen i promemorian förväntas inte heller ge några ytterligare effekter för stat, kommuner, landsting, företag eller enskilda.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:1010) om kreditvärderingsinstitut

3 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.1.5.

Paragrafen är ny. I den finns bestämmelser om handräckning vid genomförande av platsundersökningar. Av artikel 23d i ändringsförordningen framgår att det endast är i de fall som Esmas beslutat om en platsundersökning som olika företag är skyldiga att underkasta sig en sådan undersökning och som handräckning kan komma i fråga. Även de platsundersökningar som t.ex. Finansinspektionen utför efter delegation av Esmas omfattas av handräckningsreglerna i denna paragraf, vilket framgår av artikel 23d.6 i ändringsförordningen.

Av *andra stycket* framgår att bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning gäller vid handräckning. Av 2 kap. 17 § utsökningsbalken följer t.ex. vilka befogenheter förrättningsmannen har och av 3 kap. 3 § utsökningsförordningen (1981:981) framgår att Kronofogdemyndigheten också kan begära biträde av polismyndigheten under vissa förutsättningar. Enligt ändringsförordningen ska Esmas kunna genomföra platsundersökningar utan att i förväg underrätta det berörda företaget. Det har därför föreskrivits att Kronofogdemyndigheten inte ska underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras innan verkställighet sker.

4 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.2.

Paragrafen är ny. I bestämmelsen utses Kronofogdemyndigheten till ansvarig myndighet för äkthetskontroll av Esmas beslut om böter eller vite enligt artikel 36d.3 i ändringsförordningen. Kronofogdemyndigheten ska pröva om beslutet är äkta. Efter ansökan av den som vill få verkställighet ska därefter Kronofogdemyndigheten kunna fatta beslut om verkställighet.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr
1060/2009 av den 16 september 2009 om
kreditvärderingsinstitut

Europaparlaments och rådets förordning om ändring
av förordning (EG) nr 1060/2009 om
kreditvärderingsinstitut